

BORSA

Osmanlı İmparatorluğu, ekonomik politika yönünden oldukça liberal sayılırdı. Çok gelişmiş borsada her türlü mal, senet, çek altın alınır satılırdı. Vadeli döviz alımları, vadeli döviz senet ve çekleri muamele görürdü. Bu politika Cumhuriyet döneminin ilk sekiz yılında da devam etmiştir. ABD’de 1929 krizinden sonra ülkemizde de kambiyo rejimine tehditler getirilmeye başlanmıştır. 1935 yılından sonra borsa artık kurulan şirketlerin senetlerini kota eden noter hüviyetine dönüştü.

1985 yılında borsa tekrar serbest piyasa ekonomisine uyum sağlama içine sokuldu. Hisse senedi alım satım seansları ihdas edilirken menkul kıymetlerin serbest piyasada değer bulması sağlanmıştır.

Tablo (12-1) İstanbul Menkul Kıymetler Borsası’nda toplam işlem hacmi TL, \$ üzerinden verilmektedir. Başlangıçta 1986 yılında 11.5 milyon \$ tutarında bir işlem yapılmışken, 1991 yılında işlem hacmi 8.378 milyon \$’a çıkmıştır. 1993 yılı işlem hacmi 21.278 milyon \$ olmuş olup, ortalama günlük işlem hacmi 86.5 milyon \$’a çıkmıştır. 2000 yılında işlem hacmi 180 milyar (GSMH’nin % 90), günlük işlem hacmi ise 740 milyon \$’a ulaşmıştır. 2001 yılı krizi ile beraber, işlem hacmi 80 milyar \$ (önceki yıla göre yarısının altına) düşmüştür. Bu rakamlarla artık İMKB dünya borsaları içinde adı geçen bir müessese durumuna girdiğini göstermektedir.

İMKB’de hisse senedi, tahvil, finansman bonosu, varlığa dayalı menkul kıymetler, kâr zarar ortaklığı belgesi, banka garantili bono menkul kıymetler, yatırım fonu belgesi gibi menkul kıymetler işlem görmektedir.

Bugün hemen hemen bütün illerde, bazı büyük ilçelerde bazı mallarda borsalar aktiftir. Konya’da tahıl, İzmir’de pamuk, üzüm, Ankara’da gıda, İstanbul’da canlı hayvan borsaları bir hayli aktiftirler.

	Toplam İşlem Hacmi Milyon \$	Ortalama Günlük İşlem Hacmi Milyon \$	Toplam İşlem Hacmi Milyar TL.	Günlük İşlem Hacmi Milyon TL.	İMKB Endeksi Yıl Sonu
1986	11.5	0.0	8.7	0.0	170.9
1987	106.3	0.4	105.4	0.4	673
1988	83.0	0.3	149	0.6	373.9
1989	751.6	2.9	1,736	6.8	2,217
1990	5.226.1	21.0	15,313	62.0	3.256.0
1991	8.314.4	33.7	35,557	144.0	4,369
1992	8.378.2	33.4	56,403	224.7	4,004
1993	21,278	86.5	255,628	1.039.1	20,683
1994	23,202	91.7	650,864	2.572.5	27,257
1995	52,311	208.5	2,371,832	9.458.3	40,024
1996	36,698	152.7	2,940,865	12.272.0	97,600
1997	57,178	230.5	8,907,402	35.907.6	*3.451
1998	69,696	283.8	17,851,368	72.701.4	2,598
1999	82,931	356.0	36,389,823	156.259.8	15,209
2000	180,183	740.0	110,056,397	451.892.1	9,437
2001	79,944	324.1	92,542,000	375,479,168	10,386

Tablo (12-1) İstanbul Menkul Kıymetler Borsası İşlemleri, Ocak 1986=100

* 1997'den itibaren Ulusal 100 Endeksi kullanılmıştır.